

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ «ΤΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ»

Τεύχη 57-58

Αθήνα, 2001

Γιώργος Νικολάου
Λέκτορας Διαπολιτισμικής
Παιδαγωγικής
Παιδαγωγικό Τμήμα Δ.Ε.
Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Μπέττυ Γιαννούλη
Κοινωνιολόγος – Εκπαιδευτικός
Υποψήφια Διδάκτορας του
Πανεπιστημίου Αιγαίου

*«Το θεατρικό παιχνίδι ως μέσο διαπολιτισμικής
προσέγγισης»*

A2

Ανάτυπο

τα ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

• ΣΧΟΛΙΑ	3
• ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΔΟΥΛΑΒΕΡΑ: Ερμηνευτική προσέγγιση στο κείμενο: «Τα Αντικλείδια»	8
• ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΚΟΡΗ: Το άπλωμα της λογοτεχνίας	14
• ΜΑΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ: Η Μαθηματική εκπαίδευση στα κοινά σχολεία κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας	22
• ΑΝΤΩΝΗ ΜΑΣΤΡΑΠΑ: Ενδεικτική πρόταση διδακτικής ενότητας στην Ιστορία	35
• ΜΙΚΑΛΗ Ι. ΓΡΥΠΑΚΗ: Ο ρόλος των Συμμάχων στη μικρασιατική τραγωδία	40
• ΕΛΕΝΑΣ ΓΚΙΚΑ: Διερεύνηση του Μικηναϊκού πολιτισμού με την υποστήριξη του ηλεκτρονικού υπολογιστή	49
• ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ Δ. ΒΑΚΑΛΟΥΔΗ: Διαδίκτυο: «Ο 1ος Παγκόσμιος Πόλεμος. Μια εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις»	63
• ΙΩΑΝΝΗ ΣΑΚΚΑ: Διδασκαλία, προγράμματα και μορφές πρόσληψης της Ιστορίας	77
• ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Λ. ΡΑΠΤΗ - ΑΝΤΩΝΗ Λ. ΣΜΥΡΝΑΙΟΥ: Ο Ε. Dawkins και οι απαρχές της ελληνικής εκπαίδευσης	89
• ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ ΛΟΥΚΑ ΖΑΓΚΟΥ: Η ταξινόμια του Bloom και των συνεργατών του και το Μάθημα της Ιστορίας	98
• Λ.Ν. ΛΟΪΣΟΥ: Διδακτικοί στόχοι και αξιολόγηση διγλωσσων μαθητών. Μια Σουηδική πρόταση	107
• ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ - ΜΠΕΤΥΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ: Το θεατρικό Παιχνίδι ως μέσο διαπολιτισμικής προσέγγισης	120
• Φ.Κ. ΒΑΡΟΥ: Περί της πνευματικής ζωής των ανθρώπων	134
• ΑΝΝΑΣ ΣΑΪΤΗ: Γυναίκες εκπαιδευτικοί και σχολική Διοίκηση στην Ελλάδα	150
• ΣΠΥΡΟΥ ΜΑΚΡΗ: Το παιδί στο ανθρωπιστικό δίκαιο	164
• ΛΕΥΤΕΡΗ ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ: Προέχουσες μεταλλάξεις της κοινωνικοποίησης του μαθητή στο δτάξιο ηλικιακό πλαίσιο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	170
• ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΠΟΥΛΑΚΗ: Η χρηματοδότηση του Δημόσιου Σχολείου και ο εκσυγχρονισμός του	177
• ΠΕΤΡΟΥ Σ. ΣΤΕΦΑΝΕΑ: Διαδικασίες διασφάλισης της εκπαιδευτικής ποιότητας στα Πανεπιστήμια	184
• ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΑΡΙΑ: EDUnet και σχολικές βιβλιοθήκες	192
• ΜΑΪΡΑ ΜΠΙΡΜΠΑΝΑΓΟΥ - ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΕΡΕΖΗ: Μια μεθοδολογική προσέγγιση σχολικού εγχειριδίου των θρησκευτικών	206
• ΜΑΡΙΑΣ ΔΡΟΣΙΝΟΥ: Παιδική παραβατικότητα και διαχρονική αντιμετώπιση μέσα από την ιστορία της Εκπαίδευσης	213
• ΝΕΝΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗΣ: Με αφορμή το διήγημα της Αλ. Παπαδοπούλου: Η Γιαγιά	226
• ΝΙΚΟΥ ΦΑΣΑΤΑΚΗ: Παλινοστούντες και αλλοδαποί μαθητές στη δεύτερη περιφέρεια Αργολίδας το 1997 - 98	230
• ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΑΤΣΗ: Το γλωσσικό μάθημα στο Δημοτικό Σχολείο	237
• ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	248

57-58

τα ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΟΡΓΑΝΟ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΥΝΔΕΣΜΟΥ ΤΕΥΧΟΣ 57 - 58 • ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β'

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΧΟΛΙΑ	3
ΑΡΙΣΤΕΙΔΗ ΔΟΥΛΑΒΕΡΑ: Εορηνευτική προσέγγιση στο κείμενο: «Τα Αντικλείδια»	8
ΔΗΜΗΤΡΗ ΚΟΚΟΡΗ: Το άπλωμα της λογοτεχνίας	14
ΜΑΡΙΑΣ ΝΙΚΟΛΑΚΑΚΗ: Η Μαθηματική εκπαίδευση στα κοινά σχολεία κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας	22
ΑΝΤΩΝΗ ΜΑΣΤΡΑΠΑ: Ενδεικτική πρόταση διδακτικής ενότητας στην Ιστορία	35
ΜΙΧΑΗΛ Ι. ΓΡΥΝΤΑΚΗ: Ο ρόλος των Συμμάχων στη μικρασιατική τραγωδία	40
ΕΛΕΝΑΣ ΓΚΙΚΑ: Διερεύνηση του Μυκηναϊκού πολιτισμού με την υποστήριξη του ηλεκτρονικού υπολογιστή	49
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΣ Δ. ΒΑΚΑΛΟΥΔΗ: Η διαθεματική διδακτική των φιλολογικών μαθημάτων με το Διαδίκτυο και τη νέα τεχνολογία. «Ο 1ος Παγκόσμιος Πόλεμος. Μια εικόνα ισοδυναμεί με χίλιες λέξεις»	63
ΙΩΑΝΝΗ ΣΑΚΚΑ: Διδασκαλία, προγράμματα και μορφές πρόσληψης της Ιστορίας	77
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Α. ΡΑΠΤΗ - ΑΝΤΩΝΗ Α. ΣΜΥΡΝΑΙΟΥ: Ο Άγγλος αντιτρούβης Ε. Dawkins και οι απαγοές της ελληνικής εκπαίδευσης	89
ΣΜΑΡΑΓΔΑΣ ΛΟΥΚΑ ΖΑΓΚΟΥ: Η ταξινόμια του Bloom και των συνεργατών του και η εφαρμογή της στο Μάθημα της Ιστορίας	98
Α.Ν. ΛΟΪΖΟΥ: Διδακτικοί στόχοι και αξιολόγηση διγλωσσών μαθητών. Μια Σουηδική πρόταση	107
ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ - ΜΠΕΤΥΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ: Το Θεατρικό Παιχνίδι ως μέσο διαπολιτισμικής προσέγγισης	120
Φ.Κ. ΒΩΡΟΥ: Περί της πνευματικής ζωής των ανθρώπων	134
ΑΝΝΑΣ ΣΑΠΗ: Γυναίκες εκπαιδευτικοί και σχολική Διοίκηση στην Ελλάδα	150
ΣΠΥΡΟΥ ΜΑΚΡΗ: Το παιδί στο ανθρωπιστικό δίκαιο	164
ΛΕΥΤΕΡΗ ΚΑΡΑΓΚΟΥΝΗ: Προέχουσες μεταλλάξεις της κοινωνικοποίησης του μαθητή στο δτάξιο ηλικιακό πλαίσιο της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης	170
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΜΠΟΥΛΑΚΗ: Η χρηματοδότηση του δημόσιου σχολείου και ο εκσυγχρονισμός του	177
ΠΕΤΡΟΥ Σ. ΣΤΕΦΑΝΕΑ: Διαδικασίες διασφάλισης της εκπαιδευτικής ποιότητας στα πανεπιστήμια	184
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΜΑΡΑ: EDUnet και σχολικές βιβλιοθήκες	192
ΜΑΥΡΑ ΜΠΙΡΜΠΑΝΑΓΟΥ - ΧΡΗΣΤΟΥ ΤΕΡΕΖΗ: Μια μεθοδολογική προσέγγιση σχολικού εγχειριδίου των θρησκευτικών - Η περίπτωση των ασκήσεων	206
ΜΑΡΙΑΣ ΔΡΟΣΙΝΟΥ: Παιδική παραβατικότητα και διαχρονική αντιμετώπιση μέσα από την ιστορία της Εκπαίδευσης	213
ΝΕΝΑΣ ΚΟΚΚΙΝΑΚΗ: Με αφορμή το διήγημα της Αλ. Παταδοπούλου: Η Γιαγιά	226
ΝΙΚΟΥ ΦΑΣΑΤΑΚΗ: Παλινοστούντες και αλλοδατοί μαθητές στη δεύτερη περιφέρεια Αργολίδας το 1997 - 98	230
ΓΙΩΡΓΟΥ ΤΑΤΗ: Το γλωσσικό μάθημα στο Δημοτικό Σχολείο	237
ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ	248

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

Γ. Νικολάου

Ημερία απόκτησης:

Το Θεατρικό Παιχνίδι ως μέσο διαπολιτισμικής προσέγγισης

ΤΟΥ ΔΡ. ΓΙΩΡΓΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

Παρέδρου Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης Π.Ι.
Επιστημονικού Συνεργάτη του Π.Τ.Δ.Ε.
του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
Καθηγητή Μαφασλείου Δ.Δ.Ε.

ΤΗΣ ΜΠΕΤΥΣ ΓΙΑΝΝΟΥΛΗ

Κοινωνιολόγου
Καθηγήτριας Β'θμιας Εκπαίδευσης
Επιμεφαλής της Θεατρικής Ομάδας Λυκείου Βάρης

Η πολυπολιτισμική Ελλάδα Η Ελλάδα χώρα υποδοχής μεταναστών

Οι κοσμογονικές αλλαγές στην παγκόσμια γεωπολιτική σκακιέρα και ιδιαίτερα στο χώρο της Ανατολικής Ευρώπης και των Βαλκανίων επηρέασαν βαθύτατα και τη χώρα μας. Από τη γεωγραφική της θέση και μόνο, σταυροδρόμι ανάμεσα σε Ευρώπη, Αφρική και Ασία, η Ελλάδα αποτελεί προνομιακό χώρο διέλευσης ή/και προσωρινής εγκατάστασης πολιτικών και οικονομικών προσφύγων από τη Μέση Ανατολή, τις χώρες της Ανατολικής Ευρώπης και της Αφρικής.

Άγνωστος είναι σήμερα ο ακριβής αριθμός των μεταναστών, νόμιμων και παράνομων, που ζουν στην Ελλάδα, όπως δύσκολα προσδιορίσιμος είναι και ο αριθμός των ομογενών από την πρώην Σοβιετική Ένωση και την Αλβανία, που ήρθαν τα τελευταία χρόνια στη χώρα. Στον υπολογισμό των μεγεθών αυτών σοβαρότατα εμπόδια προβάλλουν αρκετοί παράγοντες, οι σημαντικότεροι από τους οποίους είναι η ποινικοποίηση της λαθρομετανάστευσης, η "μαύρη εργασία", η αδυναμία ελέγχου των χερσαίων και παράλιων συνόρων της χώρας και η ευκαιριακή παραμονή μεγάλου αριθμού λαθρομεταναστών και προσφύγων, κυρίως από την Αλβανία και τις χώρες της Μέσης Ανατολής (Ιρακινοί, Κούρδοι, Ιρανοί κλπ.). Είμαστε λοιπόν υποχρεωμένοι να καταφύγουμε σε «εκτιμήσεις» που άλλοτε αυθαίρετα και άλλοτε περισσότερο υπεύθυνα αποτολμούν κάποιες αριθμητικές προσεγγίσεις του προβλήματος. Από πηγές της Ελληνικής Αστυνομίας, ο πιθανός αριθμός των λαθρομεταναστών στην Ελλάδα εκτιμάται στα 1.4000.000 άτομα¹. Συγχρόνως, όλο και περισσότεροι στην Ελλάδα μιλούν τελευταία για 1.000.000 αλλοδαπούς².

Οι συνθήκες παρανομίας που χαρακτηρίζουν την εγκατάσταση της μεγάλης πλειο-

ψηφίας των μεταναστών στην Ελλάδα και η ως τώρα προσπάθεια του Κράτους να παρουσιάσει την κατάσταση αυτή ως προσωρινή, συνέβαλαν στο να αποσιωπηθεί μια σημαντική αλλαγή η οποία έχει επέλθει στην ελληνική κοινωνία λόγω του μεταναστευτικού κύματος. Αν οι παραπάνω εκτιμήσεις είναι κοντά στην πραγματικότητα, τότε το ποσοστό των Πολωνών στον πληθυσμό της Ελλάδας είναι περίπου όσο των Αλγερινών στον πληθυσμό της Γαλλίας ή των Γιουγκοσλάβων στον πληθυσμό της Γερμανίας. Οι Αλβανοί που βρίσκονται στην Ελλάδα ισοδυναμούν, ως ποσοστό πληθυσμού, με τους Τούρκους που βρίσκονται στη Γερμανία, ενώ οι Φιλιππινέζοι ως ποσοστό του ελληνικού πληθυσμού αντιστοιχούν στο ποσοστό των Ελλήνων στη Γερμανία. Μέσα σ' ένα σύντομο χρονικό διάστημα, η Ελλάδα έχει μετατραπεί σε χώρα υποδοχής μεταναστών, όπως ακριβώς οι χώρες προς τις οποίες μετανάστευσαν στην μεταπολεμική περίοδο οι Έλληνες εργαζόμενοι.³

Η Πολυπολιτισμικότητα στην Εκπαίδευση

Η κατάσταση που περιγράψαμε παραπάνω δεν μπορούσε να αφήσει ανεπηρέαστο και το χώρο του σχολείου. Με ολοένα αυξανόμενους ρυθμούς η παρουσία των αλλοδαπών μαθητών γίνεται πιο έντονη μέσα στις τάξεις μας, γεγονός που σε πρώτη φάση αιφνιδίασε τον εκπαιδευτικό κόσμο (διδάσκοντες και παιδαγωγούς). Δίχως ενημέρωση, ειδικά προγράμματα, διδακτικά εργαλεία και υλικό, οι εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων ένιωθαν το έδαφος να φεύγει κάτω από τα πόδια τους, όταν έμπαιναν σε τάξεις όπου υπήρχαν παιδιά με τα οποία δεν μπορούσαν να επικοινωνήσουν. Η πραγματικότητα είναι ότι δεν το έβαλαν κάτω. Επιστράτευσαν ό,τι μεθοδολογικό εργαλείο είχαν στις φαρέτρες τους, «ξεσκόνισαν» τα παιδαγωγικά τους εγχειρίδια, ρώτησαν, διάβασαν, παρακολούθησαν σεμινάρια, προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις. Το αποτέλεσμα δεν ήταν συχνά ενθαρρυντικό, οι αποτυχίες συχνές, ενώ οι λίγες περιπτώσεις επιτυχούς ένταξης και σχολικής πορείας αλλοδαπών μαθητών δεν μπορούσαν με ασφάλεια να αποδοθούν στην εφαρμογή επιτυχημένης παιδαγωγικής και διδακτικής παρέμβασης ή στις χαρισματικές ικανότητες του μαθητή. Ωστόσο η επιστημονική έρευνα ήρθε, έστω και καθυστερημένα, να επαληθεύσει και να «νομιμοποιήσει» κάποιες παιδαγωγικές και διδακτικές αρχές, οι οποίες αναμφίβολα βοηθούν στην επιτυχή σχολική ένταξη των πολιτισμικά διαφορετικών μαθητών⁴.

Σύμφωνα με αυτές, μπορούμε με σιγουριά σήμερα να ισχυριστούμε ότι:

1. Προηγείται η διασφάλιση της συναισθηματικής και ψυχολογικής ασφάλειας του αλλοδαπού μαθητή μέσα στην τάξη.
2. Προτεραιότητα πρέπει να δίνεται στον «επικοινωνιακό» και όχι στον «ακαδημαϊκό» λόγο.
3. Σε επίπεδο μεθόδων, προκρίνουμε αυτές που ευνοούν την αλληλεπίδραση και

την επικοινωνία μεταξύ των μαθητών και μεταξύ εκπαιδευτικού και μαθητών.

4. Οι δραστηριότητες, πέραν του αυστηρού σχολικού προγράμματος, αποδραματοποιούν τη «σχολική περιπέτεια» του αλλοδαπού μαθητή και κρίνονται ως ιδιαίτερες επωφελείς.

5. Η αναφορά σε πολιτισμικά και γλωσσικά δεδομένα της χώρας προέλευσης του μαθητή είναι ένα εγχείρημα δύσκολο και πρέπει να γίνεται με ιδιαίτερη προσοχή, προκειμένου να βοηθήσει στην πραγματική αλληλογνωριμία των μαθητών και να μην καταλήξει στο φολκλόρ, ή ακόμη χειρότερα, στην γκετοποίηση του αλλοδαπού στο πολιτισμικό του «καβούκι».

Με βάση τα παραπάνω, η Διαπολιτισμική Εκπαίδευση στρέφεται σήμερα στην ανακάλυψη νέων παιδαγωγικών και διδακτικών δρόμων, που θα ικανοποιούν την ανάγκη, κύρια, για επικοινωνία, αλληλογνωριμία, ανάπτυξη του αυτοαισθήματος και του αμοιβαίου σεβασμού των μαθητών της πολύχρωμης τάξης. Στην προσπάθεια αυτή, η μέχρι τώρα έρευνα στις Επιστήμες της Αγωγής έχει δείξει ότι απαιτούνται καινοτομικές δράσεις που κινητοποιούν και δραστηριοποιούν τα παιδιά. Η αξιοποίηση των λεγόμενων «δευτερευόντων» μαθημάτων (Τεχνικά, Μουσική, Φυσική Αγωγή κλπ.), ή των «παρασχολικών» δραστηριοτήτων (πολιτιστικές εκδηλώσεις, επισκέψεις σε μουσεία, θέατρο κλπ.), ως αφετηρία θεματικών δραστηριοτήτων, με παράλληλες γνωστικές κατακτήσεις από μέρους των παιδιών, είναι ένας δρόμος αρκετά αποτελεσματικός.

Ανάμεσα σ' αυτές τις δραστηριότητες, το θεατρικό παιχνίδι θεωρούμε ότι μπορεί να παίξει ένα σημαντικό ρόλο, χάρη στις ιδιαίτερες δυνατότητες που προσφέρει και που θα προσεγγίσουμε παρακάτω. Θα προσπαθήσουμε μάλιστα να αναφερόμαστε κάθε φορά σε συγκεκριμένες ασκήσεις και δραστηριότητες προκειμένου να είμαστε όσο το δυνατό πιο πρακτικοί. Για την καλύτερη κατανόησή τους, κρίνουμε σκόπιμο να επεξηγήσουμε, σύντομα, κάποιες απαραίτητες έννοιες:

Το Θεατρικό παιχνίδι

Το Θεατρικό Παιχνίδι είναι μια προπαρασκευή του παιδιού για μια δημιουργική περίοδο, μέσο απελευθέρωσης της φαντασίας του, επικοινωνίας και κατανόησης των ανθρωπίνων σχέσεων⁵. Το παιδί μέσα απ' το παιχνίδι μπορεί: να εκδηλωθεί και να εκτονώσει την εσωτερική του ένταση αξιοποιώντας κάθε ερέθισμα, και μάλιστα σε ένα χώρο που δε νιώθει ότι ανά πάσα στιγμή αξιολογείται και κινδυνεύει να απορριφθεί. Το θεατρικό παιχνίδι είναι ένα δημιουργικό ερέθισμα που,

Βοηθά τα παιδιά:

- Να αποκτήσουν:

1. Καλύτερη επικοινωνία και επαφή μεταξύ τους και κατ' επέκταση με το ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον

2. Αλληλοεκτίμηση, αλληλοσεβασμό
3. Θετική αυτοεικόνα και αυτοπεποίθηση
4. Νέες γνώσεις

- Να πετύχουν

1. Συνεργασία
2. Δημιουργικότητα
3. Λύσιμο του σώματος
4. Βελτίωση ικανοτήτων τους

- Να βελτιώσουν

1. Την κίνηση τους
2. Την έκφραση των συναισθημάτων τους
3. Την σχέση με το διδάσκοντα
4. Την εκφορά του λόγου

- Να αναπτύξουν

1. Την αλληλοϋποστήριξη
2. Τον προβληματισμό πάνω σε σύγχρονα θέματα στα οποία θα δίνουν προσωπικές λύσεις
3. Θετική στάση απέναντι στον κόσμο που τους περιβάλλει και απέναντι στη ζωή (παιχνίδια ρόλων)

Και βέβαια τα εξοικειώνει με την πλέον σύνθετη, κοινωνική, άρα παιδευτική μορφή τέχνης που είναι το θέατρο. Μόνο μέσα από το παιχνίδι που του είναι οικείο, μπορεί το παιδί να προσεγγίσει τη θεατρική πράξη.

Από την άλλη μεριά έχουμε μια διεύρυνση της θέσης του δασκάλου μέσα από το παιχνίδι.

Ο δάσκαλος:

Βοηθιέται στην εγκαθίδρυση ενός πλέγματος σχέσεων αλληλεπίδρασης στην τάξη του, κάτι που δύσκολα μπορεί να πετύχει στην κλασική διδακτική ώρα.

Αναπτύσσει ο ίδιος καλύτερες σχέσεις με τα παιδιά βασισμένες στην εμπιστοσύνη και την συνεργασία.

Αποκτά καλύτερο έλεγχο της ομάδας (παιχνίδια ελέγχου) ακούγεται δηλαδή η φωνή του, χωρίς να πιέζει και να εξαναγκάζει

Αξιοποιεί το παιχνίδι και τις θεατρικές τεχνικές για τη διδακτική προσέγγιση μαθημάτων όπως ιστορία, γεωγραφία, μαθηματικά κτλ.

Ειδικά στο δημοτικό πόσο πιο εύκολα θα μπορούσαν να μάθουν τα παιδιά απλές, αριθμητικές πράξεις αν έστηναν π.χ. μια φρουταγορά όπου κάποιιοι κάνουν τους α-

γοραστές και κάποιοι τους πωλητές.

Ή να μάθουν το αλφάβητο με παιχνίδια, (π.χ. παίρνουμε ένα «Ο» στο χέρι μας και το γυρίζουμε γύρω-γύρω, έρχεται ένα «Ι» και μας «τσιμπάει»).

Από την άλλη μεριά, είναι γνωστό ότι σε ένα πολυπολιτισμικό σχολείο και κυρίως για τα παιδιά που προέρχονται από άλλες χώρες, ισχύουν τα παρακάτω:

Οι συνθήκες της ζωής τους είναι συχνά τέτοιες που υπονομεύουν την αυτο-εικόνα τους (φτώχεια, ανεργία γονέων κλπ.).

Η ξενοφοβία και ο ρατσισμός, ακόμα και αν δεν είναι γενικευμένα, οδηγούν πολλές φορές σε αποκλεισμό.

Η διαφορετικότητά τους τους προκαλεί άγχος και άρνηση ένταξης – προσαρμογής.

Η σχέση τους με τους γηγενείς μαθητές είναι συχνά περιορισμένες μέχρι ανύπαρκτες.

Δεν έχουν χρόνο να αφιερώσουν στο διάβασμα ούτε έχουν εποπτεία σ' αυτό, αφού οι γονείς εργάζονται, ενώ τα ίδια τα παιδιά είναι συχνά υπεύθυνα για τα μικρότερα αδέρφια τους.

Η γλώσσα είναι το αδύνατό τους σημείο.

Στα παραπάνω, έχουμε να προσθέσουμε ορισμένες παρατηρήσεις:

Τα προβλήματα αυτά γίνονται εντονότερα όταν τα παιδιά διαφορετικής εθνικότητας είναι μειονότητα στην τάξη και το σχολείο, σε σχέση με τους γηγενείς μαθητές – το σύννηθες δηλαδή – οπότε δεν αποκλείεται να δημιουργηθεί μια μορφή κατηγοριοποίησης εσω-ομάδας, εξω-ομάδας. Δηλαδή, από τη μια, η εσω-ομάδα που είναι οι γηγενείς μαθητές, με αξιολόγηση θετική για την ομάδα τους, και από την άλλη, η εξω-ομάδα, που είναι οι ξένοι μαθητές και θεωρούνται υποβαθμισμένοι και περιορισμένων ικανοτήτων.

Παρότι οι δάσκαλοι είναι ευαισθητοποιημένοι πάνω σε ζητήματα ρατσισμού,⁶ δέχονται τη διαφορετικότητα και μπορεί να μιλούν στην τάξη με ειλικρινές ενδιαφέρον για ισότητα μεταξύ των λαών και ισοτιμία των πολιτισμών, είναι σίγουρο ότι τα προβλήματα που δημιουργούνται δεν μπορούν να λυθούν με προσεγγίσεις σε θεωρητικό επίπεδο, ούτε με καλή θέληση. Χρειάζονται κάποιες μέθοδοι, τεχνικές και εργαλεία προκειμένου να επιλυθούν τα προβλήματα που δημιουργεί η πολυπολιτισμικότητα.

Θεατρικό Παιχνίδι σε Διαπολιτισμικό Περιβάλλον

Αν μελετήσουμε τους τομείς που αγγίζει δημιουργικά και επιλύει προβλήματα το θεατρικό παιχνίδι σε ψυχολογικό, συναισθηματικό, επικοινωνιακό, κοινωνικό και ευρύτερα παιδαγωγικό επίπεδο, θα δούμε ότι είναι αυτοί ακριβώς οι τομείς στους οποίους χρειάζεται παρέμβαση και λύση σε ένα διαπολιτισμικό περιβάλλον.

Αυτό που χρειάζεται είναι να αξιοποιηθούν με τον καλύτερο τρόπο οι τεχνικές του θεατρικού παιχνιδιού με το να λάβουμε υπόψη την ιδιαιτερότητα της ομάδας μας.

Για τα παιδιά που έχουν άλλα έθιμα, παραστάσεις, προέλευση, γλώσσα, θρησκεία, υπάρχουν οι λέξεις – κλειδιά:

Πολιτισμικό υπόβαθρο

Ταυτότητα

Προσωπική φωνή

που δεν πρέπει να ξεχνάμε όταν φτιάχνουμε το πλάνο που θα ακολουθήσουμε στο παιχνίδι μας.⁷

Είναι σημαντικό λοιπόν να αναγνωρίσουμε την ιδιαιτερότητα του καθενός και να βοηθήσουμε να ακουστούν οι φωνές όλων των παιδιών. Οι δραστηριότητες πρέπει να είναι στα μέτρα των παιδιών αυτών και να καλύπτουν τις ανάγκες τους. Για να λειτουργήσουν δημιουργικά τα παιδιά πρέπει κι εμείς να δημιουργήσουμε τους παράγοντες – συνθήκες ανάδειξης της προσωπικότητάς τους.

Ξεκινώντας, λοιπόν, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας τις παρακάτω επισημάνσεις:

Πολύ περισσότερο απ' ό,τι σε μια άλλη ομάδα θεατρικού παιχνιδιού, στη δική μας πρέπει να δοθεί έμφαση πρώτα «στη γλώσσα του σώματος». Η κίνηση είναι στη φύση του παιδιού. Τα παιδιά που έχουν δυσκολία στη γλώσσα, μπορούν με ασκήσεις σωματικής έκφρασης και κίνησης να χαρούν, να παίξουν, να εκφράσουν το συναισθηματικό τους κόσμο, να εξωτερικεύσουν τη διάθεσή τους ευκολότερα. Μπορούν επίσης να επικοινωνήσουν με τα άλλα παιδιά μέσα από έναν κινητικό κώδικα που επιλέγουν τα ίδια και να εκτέμψουν τα δικά τους σήματα.⁸

Ακόμα και όταν περάσουμε σε αυτοσχεδιασμούς, η έκφραση μπορεί να γίνεται αρχικά μιμικά, με τη γλώσσα, δηλαδή, του σώματος. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε θέματα παρμένα από τη φύση, όπως για παράδειγμα συνθέσεις «νερό-φωτιά», που αξιοποιούνται με τον καλύτερο τρόπο.⁹ Αυτή άλλωστε είναι η γλώσσα που δεν διαφοροποιεί τους ανθρώπους, είναι η γλώσσα που όλοι την καταλαβαίνουν.

Ο ρυθμός και η μουσική μπορούν να παίξουν πολύ σημαντικό ρόλο και να αποτελέσουν μια ευκαιρία για πολιτισμική ανταλλαγή. Κι εδώ ο ρόλος του δασκάλου μπορεί να είναι πολύ σημαντικός, με την επιλογή των μουσικών ρυθμών που θα ακούσει η ομάδα. Η επιλογή πρέπει να είναι τέτοια ώστε να έχουμε θετική εκπροσώπηση (positive representation) που σημαίνει ότι στα παιδιά μπορεί να δίνονται έργα όχι μόνο από την κυρίαρχη κουλτούρα, αλλά και από τις μειονότητες. Για παράδειγμα, παραθέτουμε μια ανάλογη άσκηση:

Α. Παιδιά σε ομάδες των 6-7 ατόμων που βρίσκονται κοντά, όχι σε σειρά, χωρίς να αγγίζονται.

Ο εμπνευστής δίνει ρυθμό με ένα ταμπούρο: σιγά, πιο γρήγορα, εναλλαγή. Το παιδί που βρίσκεται πρώτο δίνει ένα βηματισμό, ανάλογα με το ρυθμό. Τα άλλα παιδιά τον ακολουθούν.

Πρόσταγμα δασκάλου: «δεξιά», όλοι στρίβουν και όποιος βρίσκεται πρώτος οδηγεί κ.ο.κ.

Β. Σε δεύτερη φάση, βάζουμε αποσπάσματα από μουσικά κομμάτια άλλων χωρών και ακολουθείται η ίδια διαδικασία.

Με αυτόν τον τρόπο τα πολιτισμικά στοιχεία και των άλλων κρατών «νομιμοποιούνται» με τη χρήση τους μέσα στο σχολικό περιβάλλον σε μια λειτουργική διαδικασία και γίνονται σεβαστά από τους γηγενείς μαθητές, ενώ για τα αλλοδαπά παιδιά είναι σημαντικό να αισθάνονται ότι γίνονται αποδεκτά γι' αυτό «που είναι», ενισχύεται η αυτο-εικόνα τους και διευκολύνεται η κοινωνική τους προσαρμογή.

Παράλληλα, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο ρυθμός βοηθά πολύ στα παιχνίδια γνωριμίας και επικοινωνίας, με τα οποία θα αρχίσουμε οπωσδήποτε το θεατρικό μας παιχνίδι. Για παράδειγμα: σε κύκλο, λέει ο καθένας το όνομά του, χτυπώντας τα χέρια σε δύο χρόνους (γνωριμία με χαρούμενο τρόπο) ή ένας ρυθμός με το χέρι ή το πόδι περνάει σε όλους στον κύκλο (ανάπτυξη επικοινωνίας και ομαδικότητας).

Πλάνο Εργασίας

Για να είμαστε πιο συγκεκριμένοι και πιο χρήσιμοι, θα παρουσιάσουμε ένα πλάνο των πρώτων δραστηριοτήτων – παιχνιδιών που μπορεί να χρησιμοποιήσει ο δάσκαλος μιας πολυπολιτισμικής τάξης – ομάδας. Τα παιχνίδια προσφέρονται για κάθε ηλικία. Ο δάσκαλος βέβαια είναι πάντα σε ετοιμότητα, αφουγκράζεται τις ανάγκες προκειμένου να κάνει κάποιες τροποποιήσεις ή προσαρμογές αν χρειαστεί.

Α. Το αρχικό στάδιο είναι αυτό στο οποίο πρέπει να καλλιεργηθεί το θετικό κλίμα για τη γνωριμία και τη σταδιακή επικοινωνία και συνεργασία. Τα κλασικά παιδικά παιχνίδια είναι αυτά που καταρχήν κάνουν τα παιδιά να χαίρονται και να εκτονώνονται. Άλλωστε το παιχνίδι από μόνο του είναι ένα είδος θεατρικής παράστασης.¹⁰ Δραστηριότητες, όπως τα στρατιωτάκια, κίνηση στο χώρο κλπ. βοηθούν στο ζέσταμα και την εκτόνωση. Τα απλά παιχνίδια γνωριμίας, όπως το να πετά το ένα παιδί την μπάλα στο άλλο και να λέει το όνομά του, μπορούν, όσο προχωρά η ομάδα, να εμπλουτιστούν.

Θυμόμαστε ξανά τις λέξεις κλειδιά: α. Πολιτισμικό υπόβαθρο, β. Ταυτότητα, γ. Προσωπική φωνή.

Στην ομάδα μας είναι χρήσιμο να ακουστεί η ιστορία του ονόματος κάθε παιδιού η οποία έχει έντονα διαπολιτισμικό ενδιαφέρον.¹¹ Κοινός παρονομαστής στην ανθρωπινή νόηση είναι η κατάταξη των μελών μιας κοινωνίας στο εσωτερικό της. Η κατά-

ταξη γίνεται με διάφορους τρόπους και η ονοματοδοσία είναι ένας από αυτούς. π.χ. το ελληνόπουλο που ονομάζεται *Χρήστος*, είναι χριστιανός, γιορτάζει μια συγκεκριμένη μέρα, ίσως έχει το όνομα του παππού του από την πλευρά του πατέρα. ή ακόμη, μπορεί να έχει μια ολόκληρη ιστορία να διηγηθεί σχετικά.

Άσκηση γνωριμίας: Η ιστορία του ονόματός σου

Τα παιδιά στέκονται ανά δύο και ο ένας διηγείται στον άλλο μια ιστορία για το όνομά του. Κατόπιν, ο σύντροφός παρουσιάζει στην υπόλοιπη ομάδα την ιστορία (με μίμηση).

Άσκήσεις που «σπάνε τον πάγο» (ενδεικτικές)

α. Δίνουμε 4 ερωτήσεις να συζητήσουν τα παιδιά μεταξύ τους ανά δύο (π.χ. κάτι για το οποίο αισθάνεσαι υπερήφανος, ποιο φαγητό σου αρέσει κλπ.). Αν είμαστε στην αρχή λειτουργίας της ομάδας και, κυρίως, αν τα παιδιά δυσκολεύονται στη γλωσσική επικοινωνία, μπορούμε να τους δώσουμε την επιλογή να ζωγραφίσουν τις απαντήσεις τους και να τις δείξουν στο σύντροφό τους.

β. Ο χάρτης της ταυτότητάς σου. Αν η ομάδα αποτελείται από παιδιά από πολλές, διαφορετικές μεταξύ τους χώρες, τοποθετούμε ένα χάρτη στο πάτωμα, έτσι ώστε όλοι να δουν πού βρίσκονται οι πατρίδες των συμμαθητών τους. Στη συνέχεια, ο χάρτης αφαιρείται και τα παιδιά παίρνουν θέση στο χώρο ανάλογα με την καταγωγή τους. Η άσκηση μπορεί να εκτελεστεί και στο προαύλιο και ο χάρτης να σχεδιαστεί πρόχειρα με κιμωλία. Με τον τρόπο αυτό ο καθένας δηλώνει την ταυτότητά του. Στη συνέχεια, τα παιδιά μπορούν να μπουν σε κύκλο και να κάνουν ερωτήσεις για κάθε τόπο. Οι απαντήσεις δίνονται με μιμητική.

Έτσι εκπληρώνεται ο σκοπός εξοικείωσης και γνωριμίας, ενώ έχουμε και μια γνωστική προσέγγιση του μαθήματος της Γεωγραφίας.

Από τα πρώτα μας παιχνίδια θα έχουμε πετύχει:

- Να έρχονται τα παιδιά με χαρά στην ομάδα,
- Να γνωρίζουν ο ένας το όνομα του άλλου,
- Να «σπάσει ο πάγος»,
- Να ακούγεται η φωνή μας, χωρίς να πιέζουμε το παιδί,
- Να έχουν συνειδητοποιήσει και αποδεχτεί τη διαφορετική προέλευσή τους,
- Να έχουμε βρει τα κοινά σημεία μεταξύ μας, και
- Να αρχίσει να απελευθερώνεται το σώμα.

Β. Όσο προχωρά το πρόγραμμά μας, υιοθετούμε πιο πολύπλοκα παιχνίδια, χωρίς να ξεχνάμε το ζέσταμα και την εκτόνωση. Αφού πλέον το παιδί αισθάνεται άνετα στην ομάδα και δε διστάζει να επικοινωνήσει με το δάσκαλο και τα άλλα παιδιά,

προσεγγίζουμε περισσότερο δραστηριότητες που θα θέσουν σε λειτουργία μηχανισμούς έκφρασης και σκέψης και θα βοηθήσουν τα παιδιά να συνειδητοποιούν καταστάσεις και να βρίσκουν λύσεις.

Ο αυτοσχεδιασμός βοηθά τα παιδιά να φτάσουν και να ανακαλύψουν κάποιες εμπειρίες, να παίξουν με αυτές και με τους άλλους μέσα από την αλληλεπίδραση που αναπτύσσεται στην ομάδα. Ο αυτοσχεδιασμός μπορεί να εφαρμοστεί στην κίνηση, το ρυθμό, τα παιχνίδια ρόλων, την ομιλία.

Άσκηση παντομίμας: Τα παιδιά σε κύκλο, καθισμένα στο πάτωμα (καλό θα είναι να υπάρχουν μοκέτα). Ο ένας προσφέρει στο διπλανό του ένα φανταστικό αντικείμενο. Αυτός το δέχεται με τον τρόπο που θέλει. Στη συνέχεια δίνει ένα φανταστικό αντικείμενο που έχει στο μυαλό του στο διπλανό του κ.ο.κ. Στην άσκηση λειτουργεί η κίνηση των χεριών και η έκφραση συναισθήματος στο πρόσωπο. Με αυτόν τον τρόπο τα παιδιά εκφράζουν επιθυμίες και συναισθήματα και επιτυγχάνεται αλληλεπίδραση μεταξύ τους.

Ομοίως, τα παιχνίδια ρόλων που καλούνται να παίξουν τα παιδιά και είναι παρόμοια από τη δική τους ζωή και τα δικά τους προβλήματα, τους επιτρέπουν να αφεθούν, να εμπνευστούν και να ανακαλύψουν τις δικές τους λύσεις. Έτσι γνωρίζουν τον εαυτό τους και τους άλλους, αναπτύσσουν δηλαδή μια αληθινή σχέση.¹²

Η χρήση αντικειμένων – συμβόλων είναι χρήσιμη σ' αυτή τη φάση. Ένα κλειδί, ένα μαντήλι, ένα κερί, συμβολίζει κάτι για όλους μας. Δεν αποκλείεται βέβαια να διαφέρει ο συμβολισμός ανάλογα με την εθνικότητα και τη θρησκεία.

Άσκηση: Φτιάχνουμε ομάδες 4-5 ατόμων που επιλέγουν ένα από τα αντικείμενα – σύμβολα και φτιάχνουν μια ιστορία πάνω σ' αυτό που μπορεί να παρουσιαστεί και χωρίς λόγια. Από ένα ερέθισμα καταλήγουμε σε ένα αποτέλεσμα που εκτός από συνεργασία, μπορεί να εμπεριέχει και σύνθεση διαφορετικών πολιτισμικών στοιχείων.

Σιγά – σιγά αρχίζουμε να δουλεύουμε όλο και περισσότερο το λόγο, που στην ομάδα μας είναι ένα πολύ αδύνατο σημείο. Οι αυτοσχεδιασμοί εμπλουτίζονται ολοένα και με φράσεις - ατάκες που βγαίνουν από την αλληλεπίδραση των παιδιών: Μπορούμε, για παράδειγμα, να διαβάσουμε αργά, γρήγορα, σιγανά, δυνατά, ή

Να διαβάσουμε και να πηγαίνουμε προς το μέρος κάποιου, αυτός να κάνει το ίδιο κ.ο.κ. Παίζουμε δηλαδή με τα κείμενα.

Ένα άλλο παιχνίδι είναι να ζητήσουμε από τα παιδιά να πουν μια φράση ψιθυριστά, χαμηλόφωνα, δυνατά, κλπ. Τα κείμενα, το παραμύθι, οι ιστορίες πρέπει να επι-

λέγονται πολύ προσεκτικά και πάντα σύμφωνα με τις δυνατότητες των παιδιών.

Η πορεία μας έχει οδηγήσει σε περισσότερο «θεατρικές τεχνικές». Τίποτα δε μας εμποδίζει να προχωρήσουμε σε μια παράσταση, αρκεί να μη γίνεται σε βάρος της χαράς που μας χαρίζει το παιχνίδι. Το κείμενο μπορεί να δημιουργηθεί από τα ίδια τα παιδιά με αφορμή κάποιο ερέθισμα ή να στηρίζεται σε κάποιο παραμύθι ή λογοτεχνικό έργο. Μπορούν να αναζητηθούν κοινές αναφορές στην παράδοση των διαφόρων κρατών. Μπορεί επίσης να γίνει θεματική προσέγγιση του μύθου μέσα από κάποιο project.

Το ζητούμενο δεν είναι βέβαια να διδάξουμε τα παιδιά να παίξουν θέατρο, αλλά να τα βάλουμε να πουν κάτι με το δικό τους, μοναδικό τρόπο, να ανακαλύψουν στο ρόλο τις εποχές, τις μυρωδιές, τα χρώματα, και να βάλουν τη σφραγίδα τους σ' αυτά.

Μέσα από το θεατρικό παιχνίδι δηλαδή, εφαρμόζοντας όλες τις τεχνικές, θα προσεγγίσουμε το έργο. Η συνεργασία για έναν τελικό σκοπό θα είναι το επιστέγασμα της δουλειάς που έχουμε κάνει. Το πέρασμα στην παράσταση, χωρίς να είναι αυτοσκοπός, μπορεί να αποτελέσει ένα πολύ ισχυρό κίνητρο για τα παιδιά, καθώς επίσης και μια ευκαιρία για μια ευχάριστη συνεργασία, που θα μας δώσει την ευκαιρία για περαιτέρω ανάπτυξη και εξέλιξη.

Πρακτικές Οδηγίες

Στην πορεία που περιγράψαμε θα μας είναι ιδιαίτερα χρήσιμες κάποιες πρακτικές οδηγίες, που συνοψίζονται στα εξής:

- Ο δάσκαλος πρέπει να ξεπερνά το σύνδρομο της τάξης και να είναι πάντα έτοιμος να εμπνεύσει τα παιδιά. Όταν ζεις το θεατρικό παιχνίδι και βλέπεις τα αποτελέσματά του, αυτό είναι εύκολο να συμβεί.
- Ο δάσκαλος γίνεται εμπυχωτής – συντονιστής, έτοιμος να προτείνει λύσεις ή αλλαγές αν μπλοκάρει η ομάδα.
- Ταυτόχρονα, πετυχαίνει και τον έλεγχο της ομάδας, όταν αυτό είναι απαραίτητο. Τα παιχνίδια «stop – πάμε», πάγωμα, κίνηση στο χώρο με διαφορετικούς τρόπους, του δίνουν αυτή ακριβώς τη δυνατότητα (Control Power Games).
- Οι οδηγίες που δίνει πρέπει να είναι σαφείς. Ο τόνος της φωνής αρχικά δυνατός για να τραβά την προσοχή, χωρίς βέβαια να είναι αυστηρός. Σταδιακά γίνεται ηπιότερος, ευχάριστος, ήσυχος, συμμετοχικός.
- Ξεκινάμε πάντα μ' ένα πλάνο για μια ενότητα συναντήσεων. Η στοχοθεσία είναι απαραίτητη. Πάντα έχουμε στο μυαλό μας «τί θέλουμε να μάθουν, να πετύχουν, να καταλάβουν τα παιδιά».
- Προχωρούμε «βήμα-βήμα», ανάλογα με το τι έχουμε πετύχει κάθε φορά.
- Έχουμε στο νου μας την ανταλλαγή πολιτισμικών στοιχείων (τη «θετική εκπροσώπηση»).

- Βασικό θέμα που δεν πρέπει να ξεχνάμε στις συναντήσεις μας είναι η *ανάμειξη των ομάδων*.

Ανάμειξη των Ομάδων

Στο σημείο αυτό αξίζει να σταθούμε για να παρατηρήσουμε τα εξής: Ακόμα και σε αμειβόμενες ομάδες γηγενών μαθητών υπάρχει η τάση τα παιδιά με κοινά ενδιαφέροντα να βρίσκονται πάντα δίπλα-δίπλα στις δραστηριότητες. Αυτό είναι πιθανότερο να συμβεί σε μια πολυπολιτισμική ομάδα, όπου αρχικά τουλάχιστον, υπάρχει ανασφάλεια και επιφύλαξη. Εάν αφήσουμε τα παιδιά να δημιουργήσουν ομάδες με κοιτήριο την κοινή καταγωγή, θρησκεία, κλπ., αντί να εκπληρώσουμε το σκοπό μας που είναι να σπάσουμε τις προκαταλήψεις και να φτάσουμε σε επικοινωνία και συνεργασία, εντείνουμε το πρόβλημα.

Από την αρχή λοιπόν, φροντίζουμε να δίνουμε παιχνίδια που αναμειγνύουν την ομάδα. Για παράδειγμα: Σε κύκλο, ανάλογα με την ημερομηνία γέννησης, ανάλογα με το πόσα αδέρφια έχουν, το αρχικό γράμμα του ονόματός τους κλπ. Ή ακόμη, όπως κινούνται τα παιδιά σε κύκλο, στο χώρο, δίνουμε οδηγία: «ομάδες των 3, των 4, των 5, κ.ο.κ.». Με αυτή τη σύνθεση μπορούν να συνεχίσουν την επόμενη δραστηριότητα. Κάθε φορά λοιπόν δημιουργούμε ομάδες από διαφορετικά παιδιά και όχι «κλίκες».

Αξιολόγηση

Κάτι που δεν είναι πάντα αυτονόητο σε τέτοιου είδους δραστηριότητες είναι η ανάγκη κι εδώ να υπάρχει αυστηρή αξιολόγησή τους, με την έννοια του ελέγχου επίτευξης σκοπών και στόχων. Μπορεί η ευχάριστη και επικοινωνιακή διεξαγωγή των δραστηριοτήτων να «ξεγελάσει» τον εκπαιδευτικό και να αρκεστεί στη χαρά και το καλό κλίμα που προσφέρει το θεατρικό παιχνίδι. Θα αδικούσαμε ωστόσο το τελευταίο αν το περιορίζαμε μόνο σ' αυτή τη διάσταση. Είναι βέβαιο ότι πρέπει να υπάρχει σαφής σχεδιασμός του παιχνιδιού, με συγκεκριμένο σκοπό και στοχοθεσία που θα ικανοποιεί προσδιορισμένες ανάγκες, τόσο στο γνωστικό, όσο και στο συναισθηματικό και ψυχοκινητικό επίπεδο.

Με το τέλος κάθε δραστηριότητας, αλλά και στο τέλος κάθε κύκλου δραστηριοτήτων θα πρέπει να υπάρχει μεθοδική αποτίμηση του έργου που έχει παραχθεί. Αυτή μπορεί να προκύψει από την προσεκτική παρατήρηση των μαθητών που συμμετέχουν, τη διαπίστωση της προόδου τους και την απόκτηση ικανοτήτων και γνώσεων από μέρους τους. Είναι χρήσιμο να υπάρχει δελτίο για κάθε μαθητή όπου θα σημειώνει ο εκπαιδευτικός τις παρατηρήσεις του σχετικά με την πρόδοό του, αλλά σε καμία περίπτωση δε θα πρέπει να το γνωρίζει αυτό ο μαθητής. Θα κινδυνεύουμε τότε να θεωρήσει το θεατρικό παιχνίδι σαν άλλη μία «σχολική υποχρέωση» και αυτό πιθανά θα μείωνε τον ενθουσιασμό του.

Η αξιολόγηση κι εδώ, όπως θα πρέπει να συμβαίνει και σε κάθε σχολική δραστηριότητα, οδηγεί στην ανατροφοδότηση, με επαναδιατύπωση σκοπών και στόχων για τα επόμενα βήματα. Δε στοχεύει σε καμία περίπτωση στην αξιολογική κατάταξη των μαθητών ανάλογα με τις επιδόσεις τους.

Προβλήματα

Στις δραστηριότητες αυτές, μέσα στις πολυπολιτισμικές τάξεις, ενδέχεται να συναντήσουμε το πρόβλημα της μη συμμετοχής των μειονοτήτων, οι οποίες είναι οι ομάδες στόχοι, σε μια διαπολιτισμική προσέγγιση. Οι αιτίες για αυτή τη «μη συμμετοχή» είναι:

- Η καχυποψία των γονέων απέναντι σε τέτοιου είδους δραστηριότητες, λόγω διαφορετικής νοοτροπίας και πεποιθήσεων.
- Η έλλειψη χρόνου από το ίδιο το παιδί, ιδιαίτερα των μεγαλύτερων τάξεων, όταν μάλιστα έχει να φροντίσει και μικρότερα αδέρφια.
- Η εργασία του ίδιου του μαθητή, κυρίως στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση, φαινόμενο αρκετά συχνό στις οικογένειες των μεταναστών.

Ένα δεύτερο πρόβλημα είναι το πρόσωπο που θα αναλάβει αυτές τις δραστηριότητες και πώς θα καταρτιστεί. Αν ο ίδιος ο εκπαιδευτικός δεν προσεγγίσει βιωματικά αυτές τις δραστηριότητες, είναι δύσκολο να τις εφαρμόσει στην πράξη.

Στα προβλήματα αυτά, θα είχαμε να προτείνουμε ως λύσεις τα εξής:

- Η εφαρμογή των δραστηριοτήτων του θεατρικού παιχνιδιού μέσα στα πλαίσια του ωρολόγιου προγράμματος μπορεί να διασφαλίσει τη συμμετοχή όλων των παιδιών.
- Σε σχέση με το ποιος θα τις πραγματοποιεί, είναι σίγουρο ότι στο Δημοτικό τουλάχιστον, το καταλληλότερο πρόσωπο είναι ο δάσκαλος της τάξης. Η ενημέρωσή του και η κατάρτισή του μπορούν να γίνουν μέσα από σεμινάρια με βιωματική προσέγγιση, σαν αυτά που ήδη έχουν πραγματοποιηθεί στην Ελλάδα με μεγάλη επιτυχία.

Επίλογος

Είναι βέβαιο ότι το θεατρικό παιχνίδι είναι ένα μαγικό ταξίδι, που αν το ξεκινήσεις μια φορά, δύσκολα αποφασίζεις να σταματήσεις. Αυτό όμως που συχνά δεν υποψιαζόμαστε είναι το πόσο πολυ-επίπεδα μπορεί να λειτουργήσει, προσφέροντας αποτελεσματικά εργαλεία και τεχνικές και προπάντων αξιόπιστες και ευχάριστα βιωματικές λύσεις σε πολύπλοκα προβλήματα που βασανίζουν το χώρο της εκπαίδευσης. Προσπαθήσαμε, με το άρθρο μας αυτό να παρουσιάσουμε τη χρήση του θεατρικού παιχνιδιού με στόχο τη διαπολιτισμική επικοινωνία, προσεγγίζοντάς το, σήμερα τουλάχιστον, ως μεθοδολογικό μέσο και όχι ως διδακτικό αντικείμενο. Είναι πολύ πε-

ρισσότερο γνωστή η αναμφίβολη χρηστικότητα του στην Ειδική Αγωγή. Θα είναι πάντα ένα πολυτιμότερο εργαλείο, μεταξύ άλλων, στη σχολική ζωή. Για το λόγο αυτό θεωρούμε απαραίτητη τη σχετική ενημέρωση και βιωματική κατάρτιση των εκπαιδευτικών, καθώς και τη συστηματική εισαγωγή του μέσα στις δραστηριότητες των σχολείων όλων των βαθμίδων, με τη διάθεση του απαραίτητου χρόνου και υποδομών.

Σημειώσεις

1. Ομαδική εργασία των κ.κ. Χ. Σέλκου, Αστυν. Υποδιευθυντή, Δ. Πατπά, Αστυν. Υποδιευθυντή, Γ. Πηγάδιωτη, Αστυνόμου Α', Α. Φλώρου, Αστυνόμου Α' και Γ. Δικαίου. Πλωτάρχη Λιμενικού Σώματος, που εκπονήθηκε στο πλαίσιο των σπουδών τους στη Σχολή Εθνικής Ασφάλειας της Αστυνομικής Ακαδημίας (Φεβρουάριος 1998)
2. Δηλώσεις του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Δημόσιας Τάξης, τον Ιούλιο του 1999, με αφορμή την απαγωγή ελληνικού λεωφορείου με ομήρους από αλβανό κακοποιό.
3. Π. Λινάρδος-Ρυλμόν, Η ελληνική κοινωνία και η νέα μετανάστευση στο *Τετράδια πολιτικού διαλόγου Έρευνας και Κριτικής* τ. 36, 1995, σσ. 61-71.
4. Γ. Νικολάου, «Πολυπολιτισμική εκπαίδευση στο Ελληνικό Σχολείο. Παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση της δράσης των εκπαιδευτικών με στόχο την ομαλή σχολική ένταξη των Μαθητών με Πολιτισμικές Ιδιαιτερότητες», Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1999.
5. Α. Κουρετζής, «Το Θεατρικό Παιχνίδι», Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1991, σελ. 29.
6. Μ. Δαμανάκης, «Εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών», Gutenberg, Αθήνα, 1997 και Γ. Νικολάου, ό.π.,
7. Sita Bramachari, εισήγηση στο σεμινάριο: «Τεχνικές Θεάτρου & Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα – Λονδίνο, 1999.
8. Α. Κουρετζής, ό.π.
9. Γ. Μπινιάρης, εισήγηση στο σεμινάριο «Τεχνικές Θεάτρου & Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα – Λονδίνο, 1999.
10. Α. Κουρετζής, ό.π.
11. Sita Bramachari, ό.π.
12. Μ. Ashwell, εισήγηση στο σεμινάριο: «Τεχνικές Θεάτρου & Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα – Λονδίνο, 1999.

Βιβλιογραφία

- Ashwell, M., εισήγηση στο σεμινάριο: «Τεχνικές Θεάτρου & Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα – Λονδίνο, 1999.
- Δαμανάκης, Μ., «Εκπαίδευση των παλιννοστούντων και αλλοδαπών μαθητών», Gutenberg, Αθήνα, 1997
- Κουρετζής, Α., «Το Θεατρικό Παιχνίδι», Εκδ. Καστανιώτη, Αθήνα, 1991, σελ. 29.
- Λινάρδος-Ρυλμόν, Π., «Η ελληνική κοινωνία και η νέα μετανάστευση» στο *Τετράδια πολιτικού διαλόγου Έρευνας και Κριτικής* τ. 36, 1995, σσ. 61-71.
- Μπινιάρης, Γ., εισήγηση στο σεμινάριο «Τεχνικές Θεάτρου & Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα – Λονδίνο, 1999.
- Bramachari, S., εισήγηση στο σεμινάριο: «Τεχνικές Θεάτρου & Διαπολιτισμικό Σχολικό Περιβάλλον», Αθήνα – Λονδίνο, 1999.

βάλλον». Αθήνα – Λονδίνο, 1999.

Νικολάου, Γ.. «Πολυπολιτισμική εκπαίδευση στο Ελληνικό Σχολείο. Παιδαγωγική και διδακτική προσέγγιση της δράσης των εκπαιδευτικών με στόχο την ομαλή σχολική ένταξη των Μαθητών με Πολιτισμικές Ιδιαιτερότητες». Διδακτορική διατριβή, Αθήνα 1999.

Παμουκτσόγλου, Α.. «Η εκπαίδευση των τσιγγανοπαίδων. Μια "ιδιαίτερη" μορφή στο εκπαιδευτικό πεδίο», Πρακτικά του Συνεδρίου «οι Τσιγγάνοι μπροστά στο 2000», Αθήνα, 1999.

Σέλκος Χ., (και άλλοι), «Το πρόβλημα της λαθρομετανάστευσης στην Ελλάδα», (Ομαδική εργασία), Σχολή Εθνικής Ασφάλειας της Αστυνομικής Ακαδημίας, Φεβρουάριος 1998.

«Τα Εκπαιδευτικά»

Τριμηνιαίο περιοδικό εκπαιδευτικού προβληματισμού και παιδαγωγικής-διδακτικής ενημέρωσης.

Αν θέλετε να γίνετε συνδρομητήρια/συνδρομητής μπορείτε να συμπληρώσετε τούτο το δελτίο:

Όνοματεπώνυμο:

Ταχυδρ. Διεύθυνση:

(ταχ. Κωδ.):

Τηλέφωνο:

Ημερομηνία:

Και μπορείτε να στείλετε σχετική επιστολή (και επιταγή 4.000 δραχμών) στη διεύθυνση:

«Τα Εκπαιδευτικά»

Ταχ. Γραφείο Γέρακα Αττικής

15344

Φ.Κ. Βώρος
Φιλοσοφία της Εκπαίδευσης
Αθήνα 1997

Το βιβλίο αυτό ο συγγραφέας το πρόσφερε έτοιμο (ως συγγραφή και εκτύπωση) στον «Εκπαιδευτικό Σύνδεσμο». Σελίδες 432, με 16 εικόνες ασπρόμαυρες και άλλες 8 έγχρωμες εκτος κειμένου.

Μπορείτε να προμηθευτείτε το βιβλίο απευθείας από το γραφείο μας με έμβασμα 6000 δραχμών. Για τους συνδρομητές του περιοδικού (τεύχη 50 και πέρα) το διαθέτουμε προς 4000 δραχμές μόνο. (Τα έξοδα αποστολής βαρύνουν εμάς σε κάθε περίπτωση).

Η διεύθυνσή μας: Τα «Εκπαιδευτικά», ταχυδρ. γραφείο Γέρακα 15344 Αττική.

Τηλέφωνα: 2515864, 7640787, 8622177, 6039678 (ώρες απογευματινές).

Από τη συντ. επιτροπή των
«Εκπαιδευτικών»

